

โรคใบด่างมันสำปะหลัง

Cassava Mosaic Disease (CMD)

พบการระบาดครั้งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี 2559 ที่ประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชา เชื้อสาเหตุ ได้แก่ สายพันธุ์ *Sri Lankan cassava mosaic virus* (SLCMV) สำหรับประเทศไทย ปี 2561 กรมวิชาการเกษตรรายงานพบโรคใบด่างมันสำปะหลังระบาดที่จังหวัดปราจีนบุรี สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ และได้ดำเนินการกำจัดเรียบร้อยแล้ว ต่อมาปี 2562 พบต้นมันสำปะหลังแสดงอาการใบด่างที่จังหวัดสระแก้ว ดังนั้น จึงควรติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของโรคสม่ำเสมอ หากพบอาการต้องสงสัยให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทันที

การแพร่ระบาด

โดยท่อนพันธุ์ และแมลงหริ่งขาวยาสูบ (*Bemisia tabaci*)

ความเสียหาย

หากระบาดรุนแรงอาจทำให้ผลผลิตลดลงร้อยละ 80 - 100

ลักษณะอาการ

พืชแสดงอาการใบด่าง เหลือง ใบลดรูป และเสียรูปทรง ลำต้นแคระแกร็น ไม่มีการเจริญเติบโต หรือมีการเจริญเติบโตน้อย

แนวทางการดำเนินการเพื่อการเฝ้าระวังและป้องกันกำจัด

การสำรวจแปลง (โดยเกษตรกร)

แปลงปลูกใหม่ : ให้ตรวจสอบยอดที่แตกใหม่ว่ามีอาการต่างหรือไม่ ถ้าพบอาการใบด่างให้แจ้งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทันที

แปลงมันสำปะหลังที่โตแล้ว : ให้เดินสำรวจแปลงทุก 2 สัปดาห์ โดยตรวจสอบมันสำปะหลังทุกต้นในแปลง หากพบต้นที่แสดงอาการใบด่าง ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ หรือแจ้งสายด่วนเฝ้าระวังโรคใบด่างมันสำปะหลัง โทร 02-955-1626 หรือ 02-955-1514 ทันที

การสำรวจแปลง (โดยเจ้าหน้าที่)

1. การกำหนดพื้นที่สำรวจ โดยแบ่งพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเป็น 3 ระดับ คือ

1.1 พื้นที่เสี่ยงมาก ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ สระแก้ว จันทบุรี นครราชสีมา และจังหวัดปราจีนบุรี

1.2 พื้นที่เสี่ยงปานกลาง ได้แก่ จังหวัดน่าน เชียงราย พะเยา อุดรดิตถ์ เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 พื้นที่เสี่ยงน้อย ได้แก่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั่วไป จำนวน 31 จังหวัด

2. การสำรวจ

2.1 พื้นที่เสี่ยงมากและเสี่ยงปานกลาง แบ่งพื้นที่สำรวจเป็น 2 ระยะ คือระยะ 1 - 5 กม. สำรวจทุกแปลง ทุกต้น และระยะ 6 - 20 กม. สุ่มสำรวจทุก 5 กม. โดยเดิน 1 แถว เว้น 3 แถว แบบตัวย โดยดูทุกต้น อัตราการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมให้กระจายทั่วพื้นที่ปลูกในแต่ละอำเภอ ตามมาตรฐาน ISPM No.6 (Guidelines for surveillance) จุดละ 5 ไร่ ดังนี้

พื้นที่ปลูก 1 - 25,000 ไร่	สำรวจ 10 จุด จำนวน 50 ไร่
พื้นที่ปลูก > 25,000 ไร่ - 30,000 ไร่	สำรวจ 20 จุด จำนวน 100 ไร่
พื้นที่ปลูก > 30,000 ไร่ - 40,000 ไร่	สำรวจ 30 จุด จำนวน 150 ไร่
พื้นที่ปลูก > 40,000 ไร่	สำรวจ 40 จุด จำนวน 200 ไร่

2.2 พื้นที่เสี่ยงน้อย สุ่มสำรวจตามอัตราที่เหมาะสม โดยแต่ละจุดสำรวจทุกต้น จุดละ 5 ไร่ โดยเดิน 1 แถว เว้น 3 แถว แบบตัวย ดังนี้

พื้นที่ปลูก 1 - 25,000 ไร่	สำรวจ 5 จุด จำนวน 25 ไร่
พื้นที่ปลูก > 25,000 ไร่ - 30,000 ไร่	สำรวจ 10 จุด จำนวน 50 ไร่
พื้นที่ปลูก > 30,000 ไร่ - 40,000 ไร่	สำรวจ 15 จุด จำนวน 75 ไร่
พื้นที่ปลูก > 40,000 ไร่	สำรวจ 20 จุด จำนวน 100 ไร่

การดำเนินการเมื่อพบอาการใบด่าง

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ จะต้องเข้าตรวจวินิจฉัยเบื้องต้นภายใน 48 ชั่วโมง
2. เจ้าหน้าที่ตรวจวินิจฉัยแล้วให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง โดยเก็บตัวอย่างใบ ยอด ลำต้น และหัวลงในถุงพลาสติก บรรจุในกล่องเก็บความเย็น เพื่อนำมาวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ โดยส่งตัวอย่างมาที่

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย อาคาร 5

กรมส่งเสริมการเกษตร 2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 02-955-1626

3. ถอนทำลายต้นมันสำปะหลังที่แสดงอาการ

กรณีพบมันสำปะหลังที่แสดงอาการใบด่าง น้อยกว่า 10 ต้นต่อไร่ ถอนทำลาย

ต้นมันสำปะหลังต้นที่แสดงอาการ และต้นข้างเคียงในพื้นที่ 4x4 เมตร (จำนวน 16 ต้น)

- กรณีพบมันสำปะหลังที่แสดงอาการใบต่าง มากกว่า 10 ต้นต่อไร่ ถอนทำลาย
ต้นมันสำปะหลังทั้งทั้งแปลง โดยไม่ให้มีเศษซากหรือชิ้นส่วนของต้นมันสำปะหลังหลงเหลืออยู่ในแปลง
จากนั้นฝังกลบในหลุมลึกไม่น้อยกว่า 2 - 3 เมตร ราดด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมีโทรีน
80% WG และกลบด้วยดินหนาไม่น้อยกว่า 0.5 เมตร

หากต้องการนำผลผลิตหัวมันสำปะหลังไปจำหน่าย ต้องตัดเฉพาะส่วนของหัวมันสด
เท่านั้น ไม่มีส่วนขยายพันธุ์ต่อได้ เช่น เหง้าติดไปด้วย

4. พ่นสารฆ่าแมลงเพื่อกำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบ ด้วยสารเคมี อิมิดาโคลพริด 70% WG
อัตรา 12 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ ไดโนฟูแรน 10% SL อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ
ไทอะมีโทแซม 25% WG อัตรา 12 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร บนต้นมันสำปะหลังในแปลงที่พบ
อาการใบต่างและแปลงข้างเคียง

5. สำรวจติดตามอย่างต่อเนื่องทุก 2 สัปดาห์ หากพบต้นที่แสดงอาการใบต่างมากกว่า
10 ต้นต่อไร่ แจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบทันที เพื่อประสานงานกรมวิชาการเกษตรใน
เรื่องการทำลายต้นมันสำปะหลังทั้งแปลงตามมาตรการที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด

แนวทางปฏิบัติสำหรับเกษตรกรหลังทำลายต้นมันสำปะหลังที่พบโรคใบต่างมันสำปะหลังในแปลง

1. ให้หยุดปลูกมันสำปะหลัง อย่างน้อย 2 เดือน หรือปลูกพืชอื่น เช่น ข้าวโพด ถั่วเขียว
ก่อนการปลูกมันสำปะหลังครั้งต่อไป ไม่ควรปลูกสับดา ละหุ่ง และหม่อน ซึ่งเป็นพืชอาศัยของเชื้อโรค
ใบต่างมันสำปะหลัง
2. การใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังปลอดโรค โดยใช้ท่อนพันธุ์จากแหล่งพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง
จากกรมวิชาการเกษตร และงดใช้ท่อนพันธุ์ที่มาจากแหล่งปลูกที่มีประวัติพบการระบาดของโรค
และท่อนพันธุ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

1. สร้างการรับรู้และความเข้มแข็งให้กับชุมชน/เกษตรกร ให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง
2. กรณีที่เกิดความเสียหาย ให้ความช่วยเหลือ เช่น การสนับสนุนหรือแนะนำแหล่งท่อนพันธุ์มันสะอาด
การสนับสนุนศัตรูธรรมชาติหรือสนับสนุนพ่อแม่พันธุ์ให้เกษตรกรผลิตขยายเพิ่มปริมาณ
เพื่อช่วยลดปริมาณแมลงพาหะ
3. ในกรณีที่เกิดความเสียหายสิ้นเชิง ดำเนินการตามขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือตามระเบียบ
กระทรวงการคลัง (โดยมีการประกาศเขตภัยพิบัติ)

ที่มาข้อมูล : กรมวิชาการเกษตร

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

bio53@hotmail.com,
doae_pmd@hotmail.com

02-955-1626, 02-955-1514

[http:// www.ppsf.doae.go.th](http://www.ppsf.doae.go.th)